

Valsts pētījumu programmas apakšprojekta
**„Inovātīvu meža audzēšanas tehnoloģiju izstrāde mežsaimnieciskās ražošanas produktivitātes un
mežsaimniecības konkurētspējas palielināšanai” 2011. gads**

2. temats. **Bērza audžu ar egles otro stāvu ražības novērtējums un apsaimniekošanas režīms** (atbildīgais izpildītājs - LVMI Silava vadošais pētnieks Pēteris Zālītis).

Problēmas raksturojums, pamatojums:

Latvijas mežos ir aptuveni 8 tūkst. ha par 15 m augstāki bērza meži, kas augstāki par 15 m, ar egles otro stāvu. Šādu audžu apsaimniekošana līdz šim nav formalizēta. Viena no šādu kokaudžu apsaimniekošanas alternatīvām ir starpcirtē izcirst bērzu valdaudzi un iegūst finier rūpniecībai piemērotus sortimentus, saglabājot II stāva egles un izveidojot dzīvotspējīgu egļu tīraudzi. Nepieciešams izstrādāt prognožu metodiku sagaidāmā meža audzēšanas efekta novērtēšanai savdabīgajās **bērza kokaudzēs ar egles II stāvu**, kā arī pēc iespējamās bērzu nociršanas saglabāto otrā stāva egļu tālākai augšanas gaitai. Lai aprēķinātu egļu otrā stāva parametrus un novērtētu bērzu nociršanas lietderību, ir nepieciešami vairāki ierobežojumi. Pētījumā izvēlēts 20 gadu prognozes intervāls. Tas nozīmē, ka pašreizējā bērzu nociršana atmaksājas tad, ja pēc 20 gadiem egļu otrais stāvs (tad jau egļu tīraudze) būs tikpat produktīvs, cik produktīva ir nociršanai paredzētā bērzu valdaudze.

Programmas temata uzdevumi 4 gadu periodā:

1. Izanalizēt bērza audžu ar egļu II stāvu struktūru mežaudzēs, kurās valdaudzes vidējais augstums ir lielāks par 15 m; meži sagrupējami divās daļās: a) sausieņu meži un āreņi; b) kūdreņi.
2. Izmantojot Latvijas meža statistiskās inventarizācijas informāciju par valdaudzes un egles otrā stāva stumbru koksnes augšanas režīmu, noskaidrot kokaudžu taksācijas rādītāju savstarpējās sakarības, lai varētu prognozēt kokaudzes ražību turpmākajos 20 un vēlākajos gados.
3. Ierīkot eksperimentālos parauglaukumus Ziemeļlatgales, Dienvidkurzemes, Rietumvidzemes un Vidusdaugavas mežsaimniecību teritorijā iepriekš veiktā analizē atlasītos, raksturīgos nogabalos, lai pārbaudītu bērza izciršanas ietekmi uz egļu tīraudžu augšanas gaitu.
4. Sagatavot audžu apsaimniekošanas alternatīvas ekonomisko vērtējumu.

Izdarītais 2010. gadā:

1. Bērzu kokaudžu ar egles otro stāvu apzināšana no meža statistiskās inventarizācijas datu bāzes atlasītās 214 mežaudzē un iegūto datu analīze Ziemeļlatgales mežsaimniecībā, sadarbībā ar LVM ierīkoti 12 0,1 ha lieli pastāvīgie eksperimentālie parauglaukumi.
2. Noskaidrots, ka bērzu valdaudzes izretināšana neizraisa egles II stāva ražības ievērojamu pieaugumu. Saimniekojot uz egli, nepieciešama visu bērzu nociršana.
3. Otrā stāva egļu kopskaitam par 15 m augstākās eksperimentālās audzēs, kurās izveidota egļu tīraudze, jābūt aptuveni 800 gab.ha⁻¹, lai prognozējamā egļu tīraudzes koksnes krāja pārsniegtu esošo saliktās bērza audzes krāju ar egli otrajā stāvā.

Darāmais 2011. gadā:

1. Bērzu kokaudžu ar egles otro stāvu apzināšana un iegūto datu analīze Dienvidkurzemes MS, izmantojot atjaunotās meža inventarizācijas datus.
2. Detāliem pētījumiem paredzēto kokaudžu izvēles principu papildināšana saskaņā ar Dienvidkurzemes mežu struktūras analīzes rezultātiem.
3. Lauku darbu metodikas papildināšana, koriģēšana, 12 pastāvīgo eksperimentālo parauglaukumos ierīkošana sešās audzēs Dienvidkurzemes MS, pirms 20 gadiem ierīkotu sešu eksperimentālo parauglaukumu pārmērīšana 3 kūdreņu audzēs Meža pētīšanas stacijas Kalsnavas mežu novadā.